

Chomutovská rodačka Marie Šechtlová se narodila poslední březnové neděle roku 1928 úředníkovi Janu Kokešovi a jeho ženě Františce, která byla švadlenou. Po Mnichovské dohodě rodina v Mariiných deseti letech opustila sever Čech a přestěhovala se do Tábora.

Krátce po nástupu na místní gymnázium se seznámila s Josefem Ferdinandem Ignácem Šechtlem, který byl pokračovatelem slavného rodinného ateliéru Šechtl a Voseček. Zamilovala se nejen do Pupy, jak se Josefovi přezdívalo, ale i do fotografování, jemuž se začala věnovat. Zajímavostí je, že svůj první fotoaparát získala v květnu roku 1945 od ruského vojáka, a to výměnou za hodinky. Na prvních snímcích, které jím pořídila, zachytila děti ze svého osvobozeného bydliště.

V roce 1947 Marie úspěšně odmaturovala a v květnu 1948 se za Josefa provdala. Stala se tak součástí dlouholeté fotografické tradice rodiny a zodpovědně se jejich řemeslu učila, i když se původně chtěla dát na medicínu. Mladí manželé měli s ateliérem velké plány, ale přišel únor 1948 a vzápětí i znárodnění. Počátkem 50. let vstoupili Šechtlovi do družstva Fotografiá a po pěti letech vedení prosperujícího podniku se z majitelů stali zaměstnanci družstva. Kvalita snímků začala pod komunistickou taktovkou upadat a dlouholetá tradice Šechtlovců se zdála mít na kahánku, ač v mladém páru stále žila nutkavá potřeba tvořit a skrze objektiv zkoumat svět kolem sebe.

Březen 1952 znamenal příchod nové generace, neboť se manželům narodila dcera Marie Michaela. Josef, který za tehdejšího stavu republiky začal propadat pesimismu, rozhodl, že další děti v takové zemi na svět přivést nemohou, a tak dívenka zůstala jedináčkem.

Marie měla nesporný organizační talent i umělecké cítění, ale musela se spokojit s jednotvárnou tvorbou, která neodporovala režimu. Manželé, kteří byli členy amatérského Pražského filmového klubu, se snažili naplňovat své tvůrčí ambice alespoň prostřednictvím krátkometrážních filmů. Marie psala scénáře a chopila se i příprav, poté filmy režírovala, Josef se zase věnoval kameře a osvětlení. Z celostátní soutěže amatérského filmu konané roku 1957 v Uherském Hradišti si Šechtlovi odvezli druhou cenu v kategorii filmová poezie za film *Měsíček*, který natočili na motiv básně Františka Hrubína a v němž si zahrála jejich dcerka.

Společně pak pracovali ještě na filmu *Kaštánek*, ten už ale bohužel nedokončili. V roce 1957 byl totiž Josef zatčen, neboť komunistům odmítl vydat po dlouhá léta budovaný fotoarchiv ateliéru. Marii se za jeho nepřítomnosti podařilo zachránit alespoň některé negativy se snímky osobností a také Tábora a okolí, které ukryla. Ze skleněných fotografických desek, jež jim tehdy vzali, byla následně vyrobena zrcátka, výjimkou byly jen desky s fotkami z druhé světové války, které skončily na dně řeky Jordán. Když byl Josef po roce propuštěn na svobodu, našel archiv prakticky vypleněný – ze sta tisíců

fotek přežil jen zlomek. Marie pak vystoupila z družstva a pustila se do vlastní tvorby. Fotografický ateliér opustila i proto, že pro režim nebylo žádoucí, aby podnik vedli manželé.

Dosáhnout seberealizace však bylo pro fotografy možné jen vstupem do Svazu československých výtvarných umělců. Roku 1961 do něj byla k Josefovou překvapení přijata i Marie, jež měla oproti němu přece jen o něco příznivější kádrový posudek, o šest let později se to navzdory jeho skepsi nakonec podařilo i jemu. Založili si pak v Praze společný ateliér a s novou nadějí se pustili do focení i experimentální tvorby. Vše přitom museli vybudovat od nuly, protože veškeré jejich předchozí aparáty a další vybavení zůstaly družstvu.

Rok 1961 přinesl Marii první otištěné snímky v revue *Fotografie '61* i první samostatnou výstavu. Zařadila se mezi přední reprezentanty tzv. poezie všedního dne a její lyrizující fotografie byly často otiskovány v časopisech a novinách. Přibývaly další výstavy samostatné i kolektivní a Marie začala ve své tvorbě usilovat o náročnější výpověď. Své práce začala uspořádat do cyklů a věnovala se hlouběji určitým tématům. Zaujala například svým cyklem *Hudba*, za nějž byla při příležitosti 20. výročí osvobození ČSSR oceněna Svazem československých výtvarných umělců. Kolem roku 1964 začala fotit i barevně a černobílá pak postupně ustupovala pestřejším snímkům.

Marie Šechtlová se stala pravděpodobně nejvýznamnější českou představitelkou tzv. bruselského stylu. Její snímky jsou charakterizovány zajímavými náměty i nevšedními kompozicemi. Pracovala s neostrými hranicemi kontur, které působily jako dialog mezi světlejšími a tmavšími prvky. Ráda zachycovala různé odrazové prvky, např. listy vykreslené světlem na skleněné ploše lampy či obrazy lidských postav plovoucí na hladině louže. A sama voda byla jejím oblíbeným tématem. Fotila v dešti a skrze kapky ulpívající na oknech zachycovala neostré postavy za ním, další snímky zase pocházely z plováren.

V 60. letech spolu s básníkem Janem Nohou vydala dvě knihy, které propojují jejich tvorbu. Někdy Marie fotila ilustrativní snímky k jeho poetickým textům, jindy psal Noha básně inspirované jejími fotografiemi, z jejich spolupráce tak vzešly publikace *Všechny oči* (1964) a *Praha na listu růže* (1966). Jejich umělecká souhra sice propojovala obraz a slovo, pro Marii však nebylo typické, aby své snímky třeba jen pojmenovala – této výsady se dostalo jen málokterým jejím snímkům. Její obrazy v sobě více než popisnost obsahovaly emoce.

Velmi ráda se při focení zaměřovala na lidi, vedle portrétů slavných ale na svých cestách vytvořila i mnoho momentek náhodných kolemjdoucích nebo pouličních prodavačů a dalších. Velkého zájmu se těšila její fotografická řada z romské komunity. Podobně působí i její série snímků z cirkusového prostředí, na nichž lze obdivovat odvážné výkony provazochodců a nahlédnout do příprav artistů před vystoupením. V období Pražského jara byly publikovány také Mariiny akty, které si se svou lehkostí a něžností vydobily pevné místo i v tomto žánru.

Oproti svému muži měla Marie o trochu lepší možnosti cestovat za hranice a na svých cestách pak vytvořila řadu reportážních fotografií. V roce 1963 se vydala do Moskvy, Leningradu i Kyjeva, později vyprávěla o tom, jak byla při pořizování snímků několikrát zadržena a odvedena na stanici, protože Sovětský svaz viděl i v umělci špiona, který mapuje jejich kraj pro potřeby imperialistů. Ze svých cest na východ si mimo řady snímků památek a běžného ruchu měst přivezla i fotografie sovětských spisovatelů Stěpana Ščipačova, Leonida Leonova i dalších.

Roku 1964 se poprvé dostala také na západ, konkrétně do New Yorku, kam se vypravila s dalšími dvaadvaceti československými umělci. Americké velkoměsto Marii naprosto oslinilo a podle svých slov tam fotila snad úplně vše. Zavítala i na návštěvu Jiřího Voskovce, kterého zde zvěčnila na několika snímcích, na některých i s jeho chotí. Následně v roce 1965 fotila v Paříži, kde si svým aparátem podmanila malíře Josefa Šímu, který tam žil v emigraci, či francouzského kreslíře Jeana Effela. Vedle portrétních snímků jsou pozoruhodné i Mariiny noční barevné férie ze západních metropolí.

Cesty do zahraničí vedly i k otištění jejích snímků v knižních publikacích. V roce 1966 vyšla kniha *New York*, kde vedle jejích fotografií byly i snímky Evy Fukové a Miloně Novotného, v roce 1977 zase Blanka Stehlíková jejími záběry doplnila knihu *Leningrad*. V roce 1988 pak Josef Hotmar fotograficky ilustroval průvodce francouzskou metropolí *Rendez-vous s Paříží* snímky Marie Šechtlové a Jaroslava Kuny.

Zpráva o „bratrské pomoci“ sovětských vojsk v srpnu 1968 pak Šechtlovy zastihla při další návštěvě Paříže, respektive těsně před návratem domů. Byť jim v hlavním městě Francie nabídli, že by zde mohli zůstat, srdce je táhlo zpět do vlasti. Ostatně měli pocit, že černé zprávy o situaci v rodné zemi nemohou odpovídat skutečnosti, doufali, že to jen všichni vidí moc temně. V Československu se ovšem ocitli v atmosféře diametrálně odlišné od pražského jara, z něhož byli jen pár měsíců předtím tak nadšení. V téže době čelila Marie ještě jednomu soukromému neštěstí. Chybou zdravotnického zařízení byla totiž v roce 1967 při terapii poraněna na konečcích prstů rentgenovými paprsky a dva roky pak prakticky vůbec netvořila. Charakter její práce se pak kvůli trvalým zdravotním následkům i vinou nastupující normalizace ztlačil. Marie se začala soustředit na užitou fotografii, přes oko svého aparátu dokumentovala (nejen) jihočeský region a spolu s Pupou pracovala na řadě vlastivědných publikací. Světlo světa pak spatřily například obrazové knihy *Praha* (1972) a *Jindřichohradecko* (1973).

Bok po boku se manželé věnovali také reklamní fotografii, nafotili například řady snímků jablonecké bižuterie a českého skla. Významným počinem byla i jejich obrazová publikace *Svět loutek* (1978), která díky jejich fotografiím a textům Jana Malíka a Jaroslava Vratislava Dvořáka nabízí pohled do sbírek východočeského Muzea loutkařských kultur v Chrudimi.

10. srpna 1992 Marie ovdověla a poté se pustila do zcela nových vod. Učila se pracovat s počítačem a ze svých starých i nových snímků vytvářela digitálně manipulované výjevy. Nadšenou experimentátorkou byla ostatně vždy, do její tvorby se tak promítly mnohé nové umělecké techniky, kupříkladu izohílie, pseudosolarizace či práce s multiplikátory.

V roce 2004 založila Marie v Táboře Muzeum fotografie Šechtl & Voseček, v němž je možno nahlédnout do zachované části fotoarchivu takřka legendární firmy. Dcera Marie Michaela, která se sama dala na dráhu grafičky a ilustrátorky, a její dcera s manželem se zde také pustili do digitalizace fotografického materiálu, kterou iniciovala sama Marie Šechtlová, a muzeum se postupně stále rozšiřuje o další práce. Pravidelně se tu také konají výstavy.

V sobotu 5. července 2008 nadaná fotografka zemřela.

(Zpracovala: Mgr. Lenka Slámová)

Zdroje:

BOLKOVÁ, Petra. *Marie Kokešová Šechtlová, ženský element ve čtyřech generacích fotografického ateliéru Šechtla a Voseček v Táboře*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Hynek Látal. Dostupné též z:

<https://theses.cz/id/13zuaa/1803198>

DUFEK, Antonín. Šedesátá léta ve fotografiích Marie Šechtlové. In: *Bulletin Moravské galerie v Brně 2008*. Brno: Moravská galerie v Brně Společnost přátel MG, 2008, s. 125–128. ISBN 978-80-7027-191-9.

Marie Šechtlová: fotografie – photography: 1960-1970. [Tábor]: Marie Michaela Šechtlová, [2009]. 179 s. ISBN 978-80-904323-0-7.

SCHEUFLER, Pavel. *Jižní Čechy objektivem tří generací: Ignác Schächtl, Josef Šechtla, Marie a Josef Šechtlovi*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989. 228 s. ISBN 80-7016-007-1.

Šechtla & Voseček: historie ateliéru = Šechtla & Voseček: a history of the studio. [Tábor]: Marie Michaela Šechtlová, c2009. [28] s. ISBN 978-80-904323-1-4.

Personální bibliografie:

<https://www.svkul.cz/wp-content/uploads/2023/06/Sechtlova-bibl.pdf>